

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL



Surt els dies 15 i 30 de cada mes



Número 6

Vins fins de Champagne

 **C. GAUTHIER & C.^{IE}**

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY — FRANCE

Agent General a CATALUNYA: **Joan Margarit Pallí.**—Palamós

ÚNICO LICOR y ELIXIR

elaborado por los **PADRES CARTUJOS**
en la fábrica de la Unión Agrícola. — TARRAGONA



Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRÍA, y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarío en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32

D. Tell

CIRURGIÁ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.º St. FELIU DE GUIXOLS

Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous á PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

Ara tot-just no veia pas dressar-se tan negra la montanya que ns separa del Sud.

EINAR

No ho has pas observat mentres duraven nostres cants i nostres jocs, avans de la por qu'ell t'ha fet cridant. Qu'ell segueixi sa costa arida, i nosaltres repreném els nostres jocs.

AGNÈS

No, pas are, estic cançada.

EINAR

Tens raó, jo també ho estic. I després, la baixada es costosa. No es pas més com per la plana. Més, a baix d'aquesta montanya, fàrem espres de ballar, i am rabia, mil vegades més bojament que no ho hauriem fet sense alló.

Guaita, Agnès, guaita aquesta tira blava que s'exten davant del sol. Veu-la que s'arruga, veu-la que somriu. Veus aquest reflexe de plata, veus aquest bell raig d'ambar. Es el mar, el mar fresc i gran que s'apercebeix

BRAND

No, cert, l'alegría no desborda pas de nostres saltres. Al Cel plagués qu' aixís fos! Jo veig bé que tú ets l'esclau de la joia. Mes cal ser-ho tots els jorns de la vida, i no avui aixó i demá alló. Lo que tú ets, siga-ho plenament no pas a mitjes. La bacant es ideal, el borraxo es innoble. Silen es Art; un home pres del vi una caricatura. Recorre el país, interroga a sos habitants, i veurás que cada há sab esser un xic de tot. Te una mica de seriós pera adornar-sen el diumenge, una mica de bona fé pera esser com els nostres pares, una mica de lubricitat a la sortida dels apats, car els pares feien lo mateix, una mica de foc al cor quan han fet festa i s canta an aquest valent poblet que viu sobre sos roquers, resistent com ells, no havent jamai sufert ni l jou ni l fuet—una mica de lleugeresa en prometre—una mica de manyositat quan se tracta de aguantar, a sangs fredes, una paraula donada en acabat de beurer, i que s discuteix una volta serenats. Però, ho repeteixo, tot aixó sols ho posseixen en petites dössis. Ses virtuts i sos vicis no van gaire lluny. En les coses grans com en les petites, es sempre fet a

troços. troços de bé, troços de mal; més lo que té de pitjor, es que cada un d'aquests troços està en estat de destruir tots els altres.

EINAR

La burla es molt fàcil, però jo trobo la indulgència més hermosa.

BRAND

Podé sí, pró menys sanitosa.

EINAR

Vagi doncs per nostres pecats nacionals. Tens raó amb allò! Pró quina relació tenen amb aquest Deu, que continua essent el meu, i que tu vols enterrar?

BRAND

Mon joíós amic, tu ets pintor. Mostra-m doncs aquest Deu del qui tu parlas. M'han dit que tu l'has pintat pera la edificació del bon poble, i que ton cuadro es enternidor. Veiam! Es vèll, veritat?

EINAR (fent acció d'allunyar-se)

Bà! Gira l mon a l'inrevés. Per ma part resto fidel a mon Déu.

BRAND

Pinta-l doncs am les seus croces. Jo men vaig, amb aquest pas, a baixar-lo ane la tomba. (S'allunya)

AGNÉS

(Quin pensament sembla per un moment fora d'ella, s'agita tot de cop, mira inquieta a l'entorn d'ella i pregunta)

Es post el sol?

EINAR

No; no es més que un núvol i vetel-aquí passat.

AGNÉS

Qu' es freda aquesta tramontana!

EINAR

Es una ratxa que ns ve de la glacera. Baixem per aquest camí.

aquest' ànima en petites porcions que s' venen al detall. Més d' aquesta mutilació, d' aquets troços d' ànima, d' aquets membres separats, esparços, cal que un tot surgeixi a fi de que l' Senyor retrovi l' home qu' ell ha fet, la més gran de les seus obres, Adán, son primer nat, jove i plé de vigor.

EINAR (Interrompent-lo)

Adeu! Me penso que val més separar-nos aquí.

BRAND

Si vosaltres preneu per ponent, jó pendré pel nord. Dos camins igualment llargs porten al fiord. Adéu!

EINAR

Adéu!

BRAND

(girant-se, al moment de baixar el corriol)

Separa la llum de les ombres, pintor, i tingas present que la vida també es un art.

EINAR

Si.

BRAND

Comprés. Sa cabellera es grisa i rara a la faissó dels vèlls, sa barba es de plata o de glaç, com tu vulguis. Es d' un humor afable, prou sever no obstant pera fer por als nanos quan se ls fica al llit. Li fas portar pantufles? Tant se val! Pró si que jó crec li convindrien unes ulleres i un casquet.

EINAR (amb irritació)

Aont arribarás?

BRAND

No faig pas broma. Es ben bé aquell, nostre Déu de família, el Déu de nostre país, que l' nostre poble adora. Si l' catòlic de l' Héroe Redemptor en fa un nen de mames, vosaltres en feu un vèll impotent, ben aprop de tornar-se criatura. Sí, de tot el domini de Sant Pere, lo que n' resta an el Papa es una doble clau

no tanquen vosaltres dintre l'recinte d'una
 iglesia, el regne de Deu, que s'estén de pol
 a pol. Vosaltres separeu la vida de la fé i de
 la doctrina. Cap de vosaltres no pensa en ser.
 Vostres esforços, vostres idees tendeixen a
 enlairar els cors i no a viure una vida plena i
 entera. Pera empassegar com feu vosaltres, te-
 niu necessitat d'un Déu que vos miri per en-
 tre ls dits, d'un Déu calvo i de pel esblan-
 quet com la raça mateixa. No caldrà pintar-lo
 amb casquet? Doncs bé, nò! Aquell Deu no es
 el mateix! Mon Deu es tempestat, el teu no
 més es vent; ell es inflexible, el teu no més es
 sort; ell es tot amor, el teu no més es indul-
 gent. Ell es jove com Hércules: no es pas ton
 bon Déu besavi. Sobre l'Horeb, dintre l'es-
 barzer encés, la multitud acompanya sa ven-
 quan, igual qu'un gegant armat espantant un
 nano, sorgeix davant Moisés. A la vall de
 Gaboon, atura l'sól. Féu miracles sens nombre
 i en faria encara avui, si la raça entera no fos
 tan ruina com tu mateix.

EINAR (amb un somriís forçat)

Se tracta doncs de transformar la raça, no
 es aixís?

BRAND

Serà transformada, tan cert com que ma-
 missió dintre aquest mon es de guarir-la de
 sos vicis i de ses infeccions.

EINAR (remenant el cap)

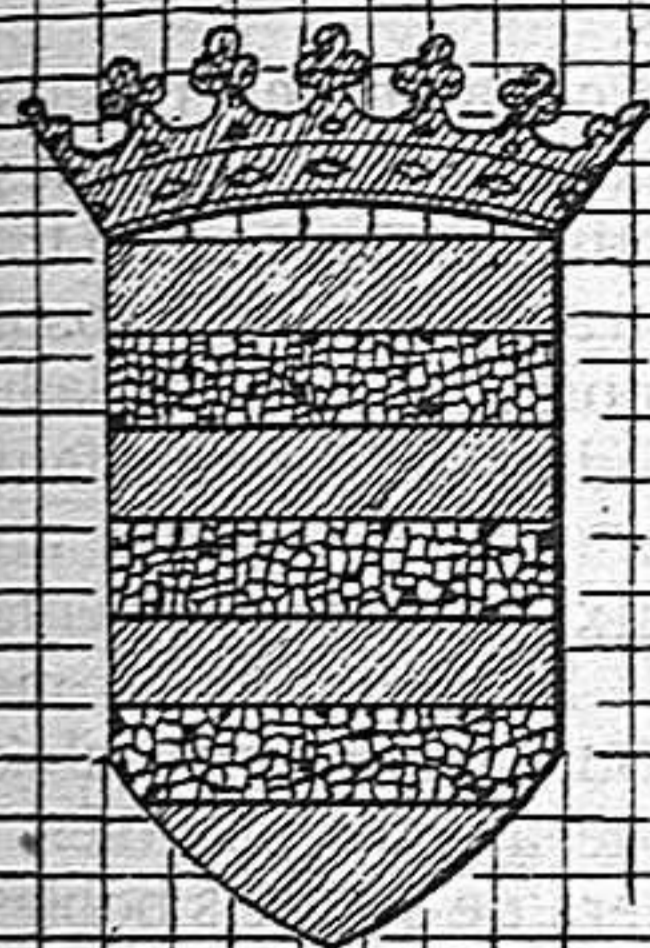
No apaguís el cremallot que fuma, sa flai-
 re mateixa ns serveix de guia.

Sí ls vells mots son gastats, no ls treguis
 de la llengua sens haver-ne creats d'altres.

BRAND

Jo no ambiciono res de nou. Son els drets
 de l'Etern que jo reclamo. No trevallo pas
 pera sostenir una iglesia ni un dogma. Ells
 han vista llur aurora perquè no han de veurer
 llur decadencia? L'ordre universal vol lloc
 pera les formes que han de naixer.... Lo que
 no mor, es l'esperit increat, es l'ànima difu-
 sa en l'origen del temps, disolta en el naixe-
 ment primavera del mon, l'ànima que, d'au-
 dacia i de fé viril, ha construït una arcada
 que va de la materia a la font de l'esser. Ara
 am la idea que la raça s'ha de Déu, parteix

Palafrugell 15 Octubre de 1905



EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *La qüestió escandinava*, per Martí Roger.—*Coquetisme*, per R. Gai de Montellá.—*A Palafrugell*, per Joaquim Bonet.—*Fantasia*, per Lluís Via.—*Poemets*, per Janme Rosic.—*Un casament*, per Mique! Roger i Crosa.—*Les flors diminutes*, per Maria G. Bassa Rocas.—*Present*, per Enric Bosc i Viola.—*Esplais*, per Florenci Carreras.—*Les fades del Puig de Sonric*, per Amarant Gallart.—*Dels mestres: Montesquieu*.—*Papellonejant-me*, per Artur Girbal i Balandrú.

La qüestió escandinava

III

La península escandinava unida al continent en les regions polars, es travessada en sa llargaria per una cordillera de montanyes, barrera que ha contribuït a la formació de dos pobles d'una mateixa raça, no sols per la dificultat de comunicar-se els d'una banda amb els de l'altra, sino per les majors facilitats que l mar dona pera estendre-s en direccions oposades.

Els pobles germanics qu' en ella s' establiren, a l' igual que ls que s quedaren a la Jutlandia i a les illes del Baltic, conservaren llur peculiar organisació. Obeïen a molts quefes ellegits entre certes families a les que se creia descendentes d' Odin el fundador de la raça elevat a la categoria de Deu, essent aquesta l' única idea d' unitat de que tenien consciencia.

Avans de llur conversió al cristianisme la Historia ens parla de reis de Noruega, i reis d'Upsal, essent Olau Skotkonung qui canvià aquest titol pel de rei de Suecia, convertint-se aquest al cristianisme, a quina religió se havien ja convertit Harald primer rei de Dinamarca, i Olan antic pirata arribat a rei de Noruega.

Els elements components dels tres estats son els mateixos: els grans propietaris que havien rebut en la primitiva distribució grans extensions de terres. Con a quefes principals que rodejaven al rei o quefe suprém de l' expedició, o siga la noblesa; els homes lliures posseïdors d'alous; els *tributaris* com els anomenen les lleis sueques, o *subliberales* segons l' expressió de les lleis promulgades per Canut el Gran de Dinamarca; i ls *famuli in obsequio* o *servi*, segons expressió d'aquelles lleis.

Aquesta organisació que an el Ducat de Normandia se transforma en el feudalisme, conserva son caràcter típic a l' Escandinavia.

Cada un dels tres regnes va fent le seva vida propia, am reis ellectius, barallant-se ells amb ells per lo que les conquestes fan que, momentaniament, un sol rei ne governi dos, com Sulnon fill d' Harald que restablí l paganisme i conquerí la Noruega, recobrada per Olan II i tornada a conquerir per Canut el que més trevallá per estendre l cristianisme. Però sempre s marquen les diferents direccions de cada poble: els suecs lluiten principalment amb els, finnesos i amb els eslaus, els dinamarquesos amb els prínceps del continent, i ls noruegs amb Escocia, Irlanda, i s' extenen per les illes, sent ells els que més relacions mantenen am l' Islandia.

Margarida filla de Waldemar IV de Dina-

marca, viuda de Hacquin II de la raça dels Folkunger de Suecia, consegueix reunir els tres regnes baix el seu poder, firmant-se a Calmar l'acta d'unió, en la que s'estatueixen les següents condicions. Els tres estats no s'separan sino de comú acort amb el Rei; aquest serà ellegit entre ls fills del difunt monarca o sa filla, i a falta d'aquest, entre ls personatges d'alta categoria; cada estat conservarà ses propies lleis i costums devent el rei governar d'acord amb elles; els tres estats se sostindrán mutuament contra ls enemics, però ls gastos de la guerra correspondrán al país atacat; la pena de desterro proibeix permanecer en cap dels tres regnes; en fi, les aliances serán comunes.

Aquesta unió deguda, no a la conciencia adquirida pels pobles de l'unitat, sino a la ambició d'una dóna que sapigué fomentar en profit seu les rivalitats entre les families poderoses, sols podia durar mentres el monarca tingués fortaleza pera mantenirl-a. Erik de Pomerania nebot i successor de Margarida, no estigué a l'altura que s requeria: fou depositat, se disolgué la unió, renovada després per Cristián I i rompuda definitivament, quan sublevada primer Suecia i després Dinamarca contra Cristián II fou depositat; i ellegit Frederic I pels dinamarquesos, els suecs donaren la corona al quefe de la insurecció Gustau Wassa.

Apareix la reforma, i essent protestant Frederic I fa causa comú amb els enemics de la Austria, de lo que s'aprofiten els noruegs, la noblesa principalment, pera arrencar-li concessions. El seu fill Cristián III ellegit després de l'interregne, durant la guerra am Lubek, que verdaderament fou una guerra entre nobles protestants i plebeus catòlics, se vegé obligat a reconeixer els privilegis dels nobles dinamarquesos. I mentres tant al migdia de Europa s'anaven formant les monarquies absolutes.

La Suecia convertida en monarquia hereditaria desde Erik XIV emprengué gran volada, mercés a les victories de sos monarques contra Dinamarca qu'asseguraren sa independència, i mercés principalment al gran paper qu'en la guerra dels trenta anys feu Gustau Adolf, considerat com el llibertador de la Alemanya. Com a resultat de la pau de Westfalia el rei de Suecia adquirí part de la baixa Pomerania, tota la occidental, les illes de Rugen Wismar, Bremen, Verden, i tres vots a la dieta de l'Imperi a més de la indemnissació pera ls gastos de guerra que fou de cinc milions d'escuts.

Peró aquestes victories, a Suecia foren causa de que també ls nobles conservessin els

privilegis i la influencia social, perquè de no haver assegurat l'ordre en l'interior no hauria pogut Gustau Adolf intervenir en les lluites internacionals.

La personalitat de cada un dels tres pobles, s'anà destacant cada día més en totes les manifestacions de la activitat humana, no trobant el destorb de la centralissació i de l'absolutisme, contribuint-hi molt el progrés de la literatura, iniciat a l'introduir-se l protestantisme am la traducció dels textos sagrats al llenguatge vulgar que aixis s'ana pulimentant.

Quan en temps de Frederic III la monarquia a Dinamarca fou hereditaria i absoluta, els reis foren verdaderament patriotes, i resferen contra la manera de ser dels pobles, ans al contrari contribuiren a enaltir-los, postergant a la noblesa.

La vida política a Suecia s'caracterisa en el segle XVIII per les lluites de la noblesa am la corona i entre ls partits, fomentades per Russia que aixis debilita a la nació posada a tanta altura per Gustau Adolf; i al final de la centuria quan la Revolució canviava l modo de sér de la França s'afermava a Suecia l poder de la monarquia, sense que no obstant pogués privar la entrada de les idees revolucionaries. Depositat Gustau Adolf IV l any 1809, s'ellegí rei a Carles XIII establint-se el govern representatiu, i a la mort d'aquest rei la Dieta ellegí al general francès Bernadotte, qui negant-se a tancar els ports suecs al comerç anglés s'enemistá am Napoleón, i ben trevallat per l'Anglaterra se posá al costat dels aliats, am la promesa d'adquirir la Noruega, treient-la del poder del rei de Dinamarca aliat de la França per ressentiments de l'Anglaterra. Aquesta última potencia cumplint lo promés a Suecia, invadí la Noruega, que s resistí desesperadament donant-se una constitució molt democrática, manifestant aixi la conciencia de la nacionalitat que no s creu patrimoni de cap home; i al veure-s obligada a cedir, (14 Maig 1814) conseguí l reconeixement de l'autonomia i de les lleis que s'havia donat.

El nou estat de coses, reconegut en el Congrés de Viena, prengué caràcter estable en la Acta d'unió de Suecia i Noruega de 6 de Agost de 1815, que am la reforma de 1845 ha sigut vigent fins el día a que Noruega formulá la seva declaració d'independència.

Els dos estats sols tenien de comú l rei i la representació diplomática. Son diferents totes les lleis fins les fonamentals. La constitució de 4 de Novembre de 1814 fa de la Noruega una verdadera república democrática presidida per un rei, no traient-li aquest caràcter cap de les moltes reformes fetes.

La Constitució de Suecia de 1809 es més

a l'estil antic, però després de sa reforma s'ha modernisat més, sense arribar al grau d'avenç de Noruega.

Ni l'costós camí que l'any 1835 feu construir Bernadotte a través dels Alps Escandinaus, ni el ferro-carril que uneix Stocolm amb Cristiania, han facilitat la fusió dels dos pobles amb tot i ser d'una mateixa raça. No han mancat entusiastes sobre tot a Dinamarca que somniaven la renovació de la unió de Calmar, en la època en que fermentava el nacionalisme a l'Alemanya i a l'Italia, però el terror no estava abonat, entre els escandinaus al menys. Entre els noruegs, els fets han demostrat que regna un altre concepte de la nacionalitat. Abans de pensar en unitats cal assegurar bé l'autonomia de cada poble a fi de que la verdadera unió descansi en la igualtat de drets no en el predomini d'un de ells sobre dels altres.

La unió de Suecia i Noruega, si bé afermada per el pacte fou deguda a la violència: era una transacció entre les idees que feien als pobles patrimoni dels reis posades encara de manifest en el Congrés de Viena, i les que consideren als pobles amb facultats per organitzar-se segons la especial manera de ser de ells. I recordant els noruegs que foren obligats a unir-se amb Suecia, separant-se de Dinamarca, més simpaties tenen per aquesta última, comprenent-se bé que en aquest estat d'anim, les petites discrepàncies tingudes amb llurs aliats, prenguin grans proporcions.

Feia molt de temps que durava la qüestió dels consuls, donant lloc a la preocupació de la opinió pública, discutint-la tot-hom desde ls homes més eminents fins als més humils, uns a favor de mides enèrgiques, altres buscant la conciliació, quan el Govern suec donà el cop d'Estat de variar el pacte fonamental disposant que ls consuls fossin nomenats per un concell a les ordres del ministre d'estat (suec de nacionalitat). La resposta del Storting després d'intentar inutilment que el rei revoqués l'acord, fou la declaració d'independència; i a l'aixecar-se el pabelló norueg a Akarsus, l'entusiasme de la multitud fou extraordinari, i tot el país s'ha posat al costat del Parlament.

El cas dels noruegs no es únic en la historia. Perque triomfés la monarquia patrimonial i de dret diví, fou necessari vencer la resistència d'alguns pobles que no volien ser de la propietat dels reis. (Catalunya).

Lo que verdaderament caracterisa el fet actual es que l'entusiasme i la unanimitat dels noruegs ha fet comprendre al Rei de Suecia, que un poble aixís mereix respecte; que si per la força l podia sometre, no l dominaria,

no regnaria sobre ls cors; i el poble suec pensa com el monarca.

En altres països la guerra hauria sigut inevitable, però ls escandinaus, com me digué un fill de Suecia que viu en una ciutat andaluça, son massa civilisats per vessar sang inútilment: val més celebrar el tractat de pau sense ls desastres de la guerra.

MARTÍ ROGER.

Coquetisme

Aquella carta, per la Loló era la primera espina que havia trovat en el passeig delitós de la seva vida. Una espina finíssima, subtil, que al fregar solzament el pericardi de son cor, l'havia trasbalsada tota. Son lloc d'honor conquerit entre la frívola societat que l'adulava, tontollava en virtut d'aquelles ratlles escrites amb estil parnasià i amagadores de crudel realitat. Perqué, no era l'Armand qui en un cas semblant se callés les coses!! An aquella hora l'«Club», devia estar atestat d'amics de l'Armand, desitjosos de que ls hi contés el *succés*, originant els comentaris que tantes voltes ella havia sentit respecte ses amigues. I pensar que de tot ne tenia la culpa ella, és a dir ella, el seu gènit aparentment fret, calculador e incapaç de demostrar vehemència, encobridor de un cor que s'anegava de desitjos i movilitats d'amor, encobridor de un sentimentalisme esquisit que no s'esteriorisava mai.....

* * *

Havia donat ordres de no deixar entrar a ningú a la saleta. I amb indolència, mig ajeguda en un confident, reclinant son bufó caparronet en un coixí de seda, casi bé entornats els ulls surmontats de negres pestanyes i amb la carta de l'Armand rebregada entre ses mans, permanesqué la Loló bona estona.

Un sol bec de gas a mig encendre, illuminava d'estrany cercles de llum la saleta, d'un ambient alegroi en jorns de rialles prodigades per la Loló, d'un ambient de serietat aquella tarda plujosa pel temps i neguitosa per la Loló.

Recapitulava mentalment sa vida hermosa fins aquella tarde. Sa infantesa, sos primers anys de joventut en companyia de la *miss* anglesa, i sa entrada en el món oficial, anunciada com se sol anunciar quan fa l'entrada una filla única d'un banquer acabat. Després llensava a un cantó les alabances, els obsequis i atencions, els balls, els teatres, les flors i els regalos, per fer la anatomia i dissecció d'aquells amors estranyes amb l'Armand, aquell xicot esperat per tot com el Mesias, del qui s'reien les gracies i les patotxades, el que anava en boca de les dones més hermoses, i era volgut fins per les casaderas més respectables.

L' Armand l' estimava de veras an ella? —La Loló epidérmica, la que s' exteriorisava, deia que sí. I la Loló interior deia que sí igualment. En conclusió doncs, la Loló total, convenia am sinceritat que l' Armand estava veritablement enamorat d' ella. I allavors se feia la pregunta al revés.

I jo l' estimava a l' Armand? —I la Loló exterior deia que aquell sentiment que percibia en l' interior, en lo més pregón del cor no havia pogut jamai exteriorisar-lo. I la Loló sentimental, se revoltava interiorment am frenètics moviments proclamant quan intens era l' afecte que profesava a l' Armand. I en conclusió la Loló comprenia que més força tenia l'apariencia que la realitat i que ella i solzament ella era causant de l' apartament de l' Armand, que jamai pogué arribar a profundisar en aquell cor marbrenc en apariencia.

Sí: tenia la culpa de l' allunyament de l' Armand; aixó bé ho veia. Empró la seva conducta, per cansat que estigués l' Armand d' aquella fredor, no justificava aquella carta, que am suavitats de llengnatje, punxava endins, endins. Ah! si ella ho hagués pogut preveure! Ser ella la rebaixada, la despedida!! Si seria mortificació?, que no n' havia coneguda mai!

* * *

La pluja queia aplomada i calmosa. Alguna que altra ratxa de vent, la llensava am força contra els cristalls de la balconada. Solzament aquella quietut que regnava dintre la saleta, podia aconsolar-la de la carta i de lo que en ella li deia l' Armand.

Coqueta ella! ella que si hagués gosat....! I mirá a tots cantons de la saleta pera veure si algú l' espiava, o li sorprendia aquell arranc d' estimació que anava a imitar i que hauria fet a l' Armand. Pró a l' aixecar-se del confident, sentí fret i al mateix temps el sentiment de dona despreciada s' aixecá potent en ella.

—El desprecio per indigne! Que sóc *coqueta*!! Doncs are sí. Ho seré, per obligació que m' imposito i vui seguir... —I picava de peus a la moluda catifa com nena entramaliada i voluntariosa, i tot neguitosa, apartant els ríços de sa negra cabellera, s' acostava a la gran lluna veneciana que am la poca claror, am prous feines transparentava sa gentil figura.

Volgué donar més llum i no arribava a la clau de la bronzejada aranya. Allavors despenjá un espill de biselat cristall. Aquella testa s' encuadrava allí dintre hermosament definida. Sa boca esmoltada de rojos llavis, tan aviat se cloia am serietat imperturbable, com s' obria per ensenyar aquells rengles de dentetes apretades, blanques com l' ivori i els negres ulls..... aquells negres ulls qu' exteriorisaven tot lo que no sentia son cor, aquells ulls nerviosament moguts, de mirada escrutadora, denotadors d' un sentiment frèvol qu' amagava sentimentalisme de dona enamorada, prenien davant d' aquell espill espectes de bondat i d' odi, de suprém perdó i de inolvidable venjança... era potser l' única

vegada que no mentien. I allavors, pensá si aquella constant i voluntariosa successió de posats am la mirada, constituïen el *coquetisme*. I casibé sen convenia... i reia nerviosament i mig aclucava els ulls am posat de somnolencia i els obria desmesuradament, i després...

—Qué es aixó?—esclamá de sopte tot i palpant-se la tofa abundosa de cabellera que formant artistic *bandó* li queia damunt del pols esquer. —¿Un cabell blanc? Desgraciada de mi! —I son rostre se li allargava i perdia ls vius colors que l' ambient de la saleta li donava i hauria maleit la lámpara per ser tan alta... I a l' últim reia, amb aquella rialla sense franquesa que tan la caracterisava. Era una illusió!

* * *

Al sentir soroll en la saleta del piano, llensá el espill i adoptá altra volta aquell posat de Traviatta. Mig de puntet-s, entrava l seu cosí, el seu confident en els amors am l' Armand.

—La senyoreta no vol veure ningú.—Li havia dit la cambrereta a l' entrar, pró ell, en Victor, sabia l' embaixada que portava, vá mirar-se an aquella *tafanera* de dalt a baix i sense girar el cap se endinzá salons endintre.

La Loló aixis que l vá veure, fingí la neuralgia que havia dit que tenia als seus pares i servei. I en Victor s' atancá i mirant-se-la fit a fit vá posar-se a riure.

—I are de que rius beneit?—si sapiguessis la neuralgia que tinc!—digué la Loló sense fer el mes mínim moviment.

—*Con que*, tens neuralgia?—i en Victor tot disimulat, al seure s al costat de la Loló recullia la carta mig rebregada. I am posat d' home gran, prest a tenir una conferencia important, li preguntava ensenyant-li la carta.

—Que s deu a n' aixó la neuralgia?—

—A ont era?... *Bueno*: m' es igual: llegeix-la i t convencerás de qui es l' Armand. Pro avans... escolta acosta t. Soc *coqueta*?—I allargava son caparonet amb una mirada encisadora capaça de fer repensar a l' Armand després d' haver escrit aquella paraula.

—Digas, digas, depressa, ó te la esquinço! Ho soc ó no?—repetia nerviosament. I en Victor davant d' aquella escomesa, davant d' aquella mirada tan atractiva, tan capaça de fer-li perdre la noció de ser cosins, deia que no... vaja, pró interiorment sen alegrava de que ho fos.

Si vá a dir-ho, tan com en la Loló s' havia ficat sempre en Victor, ella an ell no li profesava altre afecte que l de parentiu. Per aixó aquell rompiment havia omplert de goig an en Victor i com qu' era l' emissari i coneixia l caràcter dominant den Armand i el caracter reservat exteriorment pró apassionat de la Loló, ja s cuidaria de que alló s' emboliqués en profit propi.

* * *

—Aquesta carta es insultant, no t sembla? Coqueta á mi? A mi de qui té rebudes tantes proves d'estimació...

—Veus lo que teniu les que no ho sou tan com les altres?—am seriós fingiment deia en Victor.—Per massa seny i reservades vos perdeu. Aquesta amabilitat am tot-hom, aquesta prodigalitat de saludos i mirades am tots, tantes fineses i atencions vos perden. Mica més, mica menos ho sou totes coquetes, perque s precis que ho sigueu. Aquesta conducta, en l'home s'anomena hipocresia social, en vosaltres coquetisme.

En aquell moment considerava la Loló an en Victor com un inspirat. Si, ella s'ho coneixia: també era coqueta i el no sapiguer-ho ni sapiguer aprofitar-sen. Li havia valgut aquella desil·lusió que la tenia mig malalta.

—Veus? continuava en Victor—entre tu i l'Armand, ha triomfat l'Armand perque am les mateixes armes, tu has estat més feble i menos educada. Aixís que ha pogut dir a tot-hom, la Loló està enamorada de mi, t'ha plantat i t tira en cara el ser coqueta.

I la Loló anava conformant-se en la creencia de que alló no era insult, perque era veritat. I n feu una de les de la nova escola qu' en Victor li sugeria i li ensenyava.

Agafá l'espill i tot cridant an en Victor, l'incitava perquè li cerqués aquell cabell blanc.

—Un cabell blanc?—i d'on dintre vols que t surtin als divuit anys cabells blancs?—deia am sinceritat en Victor, sense veure la maliciosa rialla de la que ja tenia consciencia de ser coqueta.

—Mira!... aquí... aquí...—i se'l mirava an ell am desplacencia incitadora...

* * *

Am safata de plata, la cambrereta que no volia deixar entrar an en Victor, portá a la senyoreta Loló una carta...

..... me perdonas, verdad Loló, por haberte llamado coqueta?

Aixís acabava aquella carta den Armand, demanant perdó a la filla del banquer.

No l'havia de perdonar al l'Armand, cuan ella estava convençuda de que era alló que ell li deia, i de lo cual sen aprofitaria per no deixar-lo escapar més?

I amb un arranc de confiança, molt acostumat entre ls dos cosins, la Loló tot agafant l'ample portier d'entrada a la saleta, deia alegria an en Victor:

—Buena. Ara ja m dispensarás, perquè men vaig a contestar a l'Armand...

R. GAI DE MONTELLÁ

À Palafrugell

*En mig de verda plana de flors encatifada
l'assentas somrisenta. Palafrugell gentil;
apars una sultana de cara bronzejada
a qui a ses plantes vessa perfums tot temps l'Abril.*

*Rebroll de Vila-Franca, sirena encisadora,
que prop la mar llatina cantava lais d'amor
i que una nit paorosa l'onada bramadora
vã trossejar irada sa hermosa lira d'or.*

*L'altivol Celebándic, camell gegant que porta
damunt sa esquena nua San Sebastiá i el far,
al veure ta creixença i bellesa, s'aconorta;
si hermosa era sa filla, tú ho ets molt més encar.*

*I quant ses portes obra l'orient al novell dia
i l'alba purpurina tenyeix el firmament,
de sos pinars ombrosos la dolça olor t'envia....
de l'au que en el bosc nua, l'enamorat accent*

*Faixat monstre granític el vell Carmany que guarda
a dins son pit de roca l'esgarrifós dragó,
esclama amb entussiasme, quan a plé sol t'esguarda,
¡¡pubilla empordanesa t'has feta gran com jó!!...*

*Cullint lliris i roses a Vilasseca saltes;
cap Esclanyá lleugera com daina vãs corrent;
al vell Llofriu voldries besar ses rojes galtes,
i ta ma blanca allargues a Regencós somrient.*

*Com un corcer sens brida travesses l'ampla plana;
del mar les fresques aures ansies aspirar;
ha já molt temps t'espera Galella ta germana;
Llafranc, que tant estimes també t vol abraçar.*

*Titanie centinella de peus sobre la roca,
Mont-ràs, jamunt—te crida—amunt, sens mai parar!
i Santa Margarida cenyint sa blanca toca,
per l'ample carretera gojosa t vé a esperar.*

*Del cim de «les torretes» veus Pals i la llacuna
que va hostatjar un dia l'aterrador Bruel
i l'alta serralada que l pas tanca a la duna
aon Bagur s'ajoca, per veure més bé l cel.*

*I part enlla l Montgrinia, obertes ses grans ales
com áliga superba que guarda a son redòs
l'ombrivola Torroella, vestida am régies gales;
i el marc d'aquest gran cuadro, el Pirineu boirós.*

*Un temps trista vivies, que un mur t'endogalava
entorn ta iglesia antiga i a l'ombra del cloquer,
anémica i marcida la vida te mancava;
més a salvar-te un dia vingué l'ardit taper.*

*Llavors per tot a l'hora superbs casals brollaren
i fábriques grandioses que avui ta gloria son;
am llur treball en elles tos nobles fills guanyaren
la verdejanta palma, que adorna lo teu front.*

*Per tes modernes vies d'acacies vorejades
el geni de l'industria s'hi sent aletejar;
riqueses a mans plenes eix geni t'ha donades;
per ell ton nom la fama pel mon fa ressonar.*

*De l'Empordà placévol avui ets la regina
de la comptal corona preuat i hermós joiell;
per el camí resolta del sant progrés camina,
la patria t'ho demana. . . avant Palafrugell*

JOAQUIM BONET

FANTASIA

An en L. Esecardot.

En la solitud de la platja hi ha una dama de carns rosades, de formes pures, d'ulls de cel qual mirada's pert enllà de l'espai, per damunt de les ones en calma.

La dama estima l mar, els espais oberts i francs, la llum a tot esclat. En sos cambiants i en els miratges dels núvols i de les ones, hi sent brollar els somnis, palpitar les llegendes, vibrar la vida: somnis angelics, llegendes de purs amors, vida venturosa....

Que vell i que cándit li apareix el mar! De prop am ses remors suaus i ses caricies blaves de lluny més calmós i més planer, mostrant-li la ratlla dreta, llisa, am que a l'horitzó s tanca l gran pélac!

Oh, la ratlla dreta, la unió sense violència ni afany, dels sers senzills que senzillament s'estimen com el cel i el mar! La unió dels amors francs, tot generositat, tot confiança!....

La dama reviu els dolços somnis de l'adolescència, nets de passions, rublerts d'idealitat, sense taca d'impureses ni malícies. «Tan poc que costa—pensa—d'estimar francament, sense les agrors de l'egoisme, sense la mesquinesa de l'anàlisi! Tan senzill com sembla seguir la ratlla dreta, i tan poc com la segueixen els homes, obstinats en fressar viaranyos tortuosos, plens de pedruscall, ont els peus sagnen, i el pit esbufega, i el desconort ens aclapara!.....»

La dama, entristida, sent negar-se-li els ulls, que ja no veuen la ratlla dreta de l'horitzó. Són els ulls de l'ànima ls que ara guaiten, més no endavant, sinó enrera, en lo més llunyà i en lo més pregón de sa vida passada, de sos goigs i de ses penes. I que poques vegades, en els episodis de la seva vida, la hi sab veure la ratlla dreta, ó suament ondulada am placideses idíliques! Sempre la veu torta, esgarrifosament trencada am caients tràgics... I s'entristeix més, i plora.

El mar, en tant, vist de lluny, sembla ben planer, i llis, i seré, com el front de la dama. Emperó que amargues les ones d'ell, que tristos els pensaments d'ella!

Quan la dama para son plor, torna a guaitar el mar i el veu encrespar-se a l'embat d'un vent tempestuós. La ratlla dreta de l'horitzó sembla més llunyana que avans. I la dama esguarda a l'entorn, i les abruptes serralades semblen voler fer escarni d'aquella ratlla dels seus somnis. I els penyals cantelluts, i els arbres retorts, i les parábols que descriuen en llur vol les aus i els insectes, diria que la escarneixen també. I tot apar refugir-la la ratlla

dreta, que sols am la eterna ondulació i am les desigualtats més inarmòniques arriba a produir-se l'absoluta harmonia del tot.

I aleshores la dama sen torna terres endins, més no segueix cap camí fet, que tots fan pujades i baixades, i s torcen aquí i s decanten allà. Marxará sola am son anel de rectitut, i obrirá camins dreturers.

I s'erra també. Ni guiada per son anel, ni avençant d'esma, marquen ses petjades una ratlla dreta. I ho veu clar, per fí, que la regularitat de la benhaurança somniada no es la regularitat de la vida real.

Més la dama té l cor gran, i els seus anels son insaciables. I se sent am forces pera pujar-lo tot el camí de la vida. I, pujant-lo, arriba al cim del més alt dels turons propers. Fa poc, en somnis, se veia capaça de pujar-hi volant com àngel: ara se sent prou abnegada per arribar-hi com dóna.

I desde 'l cim contempla encisada la eterna linia curva de totes les coses, las angulositats de terres i mars, i més que res, les petites irregularitats dels homes. I contemplant-les, de fit a fit, els seus ulls no se nofenen: ans bé, penetrant-les, semblen suavisar-les. La mirada es ampla com un gran mantell protector que abarqués tota la Natura.

¿Per qué no ha d'ésser ben real aquesta dóna ideal? ¿Per que ha d'ésser tan diferenta de les mesquinetes dónes nostres que s'arrastren pel sol seguint dócilment o hipócritament la imposible ratlla dreta d'impossibles devers, o de morals i virtuts falses, si freqüentment lo que ns sembla més dret es lo més tort, i nostres prejudicis fan que les dreceres sien marrades quan pretenen rectificar el natural camí de la Vida?

LLUÍS VÍA.

Poemets

I

ENCIS

Era a la tardor. El sol daurava els núvols blancs i escalfava la terra enfredorida. An el jardí trist el fullam sec mogut pel vent s'arremolinava ballant la dança de la mort.

Erminia anava a cercar son lloc preferit, i l fullam s'extremia sentint damunt seu els peus petitois de l'hermosa que s'esfonzaven en la groga catifa de fulles seques....

Dessota una pollancre, la més propera al parc veí, mig ageguda, esbutllats els cabells, cantava a mitja veu una cançó anyoradiça.... Prop seu un llac s'extenia emmirallant-se en ses aigües els arbres de les riberes. Ella, sóla, gaudia de ses belleses. L'enramada pri-

vava que fos vista del costat del llac, i cantant, endinzava son esguard somniador en l'espai qu' a s'ol ponent tot s' enrogia.

A l'altra banda del llac una barqueta s'gronxava damunt les aigües pausadament; els remes quiets solcaven les aigües clares. Aegut a proa, solitari, un jove oí com una feble remor la veu d'Erminia que dolçament cantava. La barca, moguda pel vent, seguí avançant i s'oí més clara la cançó dolça... El jove, cor-prés, restá estasiat..... aquella veu li queia al cor com fresca rosada en poncella hermosa.

La barca arribá a la ribera, i a l'alçar-se l jove per mig l' enramada ovirá la bella Erminia qui esfereida per la remor, restá am la cançó sospesa als llabis.... I s miraren encisats....

I ella, rublerta de vida, a l'allunyar-se vergonyosa amb el cor plé d'esperança, trepitjava les fulles mortes.

I el llac prengué colors foscos i la barqueta, de retorn, mandrosament lliscava les aigües.

II

AMOR

Es bonica la torre de vora la montanya! Te l jardí am curriols tapats d' enramada, bancs pintats de verd, brollador de raigs abundosos qu' escampen ruixims finíssims i arbres de fulles desmaiades. Els llessamins florits hi creixen amb abundor. El foraster arribat de poc, am carinyo els cuida pera la noia mestressa de negres cabells i mirar tendre que molt els aima. Sovint s'hi troben els dos des-sota les llessamineres. Ella pera cercar flors i aspirar son perfún bo i enjoiant-s'hi, ell pera gaudir veient-la voltada de flors blanques.... I s miren.... ella amb esguart tendre i posat atraient, ell amb amor, bategant-l'hi el cor am força, i es presa d' un esllanguiment dolç mirant a l' hermosa.... I ella té consciencia de la amor d' ell...

La llum va clápejant capritxosament la serra. La tarda passa xafagosa i la frescor i les flors atrauen vers el banc blau de s'ota l fullatje.

Ella hi va cantant tota orgullosa. Ell roig, cercant excusa.

I trena, trena sos cabells negres am flors blanques la nina bella mentres canta.

Ell la mira, la mira, s venç i li parla de amor....

Refila l rossinyol, l' alosa enlaire saluda la llum que va fonent-se, l' aire zumzeja en l'al-zinar movent el vert fullatje, i en tant ressona rialla estrident plena de burla.

El jove cap-baix s' allunya i plora.

III

RECORDS

Hi haurá lluna! Hi haurá lluna, per la festa major! deien a chor una munió de noies, rosses, de cos esllanguit i mirada dolça les unes, morenes i rodanxones les altres.

Passeigs a la nit, avans del ball, a mig ball, aparellades amb el jove preferit; esguarts tendres a clar de lluna, paraules engrescadores a cau d'orella. Tot se ls representava veient una petita llenca de l'astre trist brillant a s'olt ponent voltada de núvols moradencs i rojos.

Aquell esclat de veus, de vida, en la llum quieta i plácida que fins ane mi arribava, que men deia de coses!

Sota ls pálits raigs de la lluna coneguí a l'aimada de mon cor. Vestida rosa-clar, voladiça a l' entorn del coll flonja *motel-lete* crem, son cos vincladiç movia-s ritmicament i era de contorns indefinits al clar de lluna; de son rostre sols sen divuixava l perfil i es veien els ulls brillantats i els cabells negres lluint.....

Sota ls raigs pálits, tremolosos mos llavis, vaig parlar-li d'amor i ella m'escoltá plaenta.

Sota els raig pálits son rostre amb indefinible goig esguardá l meu i nostres ulls s'enmirallaren am mirada quieta i llarga....

Sota ls raigs pálits sortí de mos llavis sentit «t'estimo» enllaçant suaument son cos esculptural.

I solta els raigs pálits de la lluna que m'ensenyaren a mirar quietament, sento anyorança a l'oír veus femenines; creix mon amor al recordar-la i presento eternal besada de nostres ánimes enamorades sota ls raigs tristos de la lluna.

JAUME ROSIC.

Un casament

La naturalesa estava en la plenitut de son reviscolament. En el bosc tot creixia amb aquell superb abandó i ufana imensa, entrelligant-se i confortant-se branques i branquillons com cabells d' esburrifades cabelleres. Els jardins semblaven en festa, tan bella era la munió de rosers florits. Voliorts d' insectes rondinaven i brunzien per l'aire encalmat i lleument tebi. Suraven en l' espai emanacions de vida. I tot era rialler presentant-se am l' esplendent hermosura de la juvenesa.

A l' igual que Natura sommeien els homes satisfets de veure l brill enlluernador del s'ol i de sentir l' escalfor de sos raigs radiants, i aixís com la terra era novament fecondada per la sava potentia i miraculosa qu' en ses entranyes s' escorria, aixís ma

teix els homes sentien en llurs venes dolç formigueig com si s' renovés la sanc, enfortint els cossos defallits i xacrosos i comunicant an els forts frisan- ces voluptuoses: desitjos de besos ardents i anels de grans abraçades.

Per aixó, un casament en tal temps resulta una nota escaienta d' aquell himne vital que arreu se aixeca.

Donava gust de veure en el poble aquell mati de Maig el bellugament de la inmensa gentada freturosa de tafenejar el casori extrauy que devia celebrar-se; molts homes anaven en mànegues de camisa i descoberts i am l' aire calmós i satisfet de qui dóna per ben perdut el treball de la jornada se plantificaven en els millors sitis boi xerrotejant alegrement; les comares estaven totes negu'toses, llambregant arreu am mirades penetrantes com si temessin perdre detall de l' acte extraordinari; brincava joiosa la mainada tot esgargamellant-se am crits i de per tots els carrers alts ne devalla- ven corrués de toca-tardans que s' aplegaven als pinyocs de gent, aixamant-se tota ella en massa compacte.

Se casava n Francisquet Soler, un gran hereu, curull de riqueses i assadollat de goigs am l' Antonia de ca s Nyaca, filla de pescadors, una galán moça d' hermosura atraienta i d' una esbeltesa imponderable.

El nuvi, a l' edat de quinze anys quedá orfe, visquent desde llavors am sa tia Rita una dona ja molt veia tota esdentegada i usant perruca de cabells negríssims am clenxa al mig. Mai gosá aquesta dona, de caràcter bondadós i apacible, contradir eu res a l'aixalabrat del noi qui sense miraments llensava ls diners que son pare i son avi afanyaren am llur treball i gasiveria; no sabía l moçot lo qu' era un reny ni havia jamai sentida la més lleugera recon- venció. Faltat doncs d'aquestes trabes convenientes s' habituá a esbravar-se am crits per petita que fos la contrarietat am que topava. Quan les rauixes de mal humor invadien son ánim, arrufava la veia son nas, esmunyint-se seguidament pera no rebre una sumanta. I a pesar de tot se l estimava son nebot com si fos un fill i per ella no hi havia en tot el poble jove que l' igualés ni moça digna d' aparellar-s' hi: Quan ses companyes de brisca li relataven fets escandalosos promoguts per l' hereu o feien a saber lo que l' hereu dispendiava, ella, bói arrufant sempre 'l nas, deia: coses de joves, la joventut es alegre.

En Francisquet volgué celebrar la cerimonia am magnificencia inconeguda en el poble i volguent-ho el xicot no ls hi calgué als de la familia den Nyaca altre remei que accedir-hi, malgrat que tal resolu- ció no ls hi plavia gens ni mica car bé prou negui- t-jats i avergonyits estaven ans d' hora per ha- ver d' ostentar-se am llurs senzilles vestimentes al costat d' habillaments riquíssims i sota l pes d' infinides mirades que am llur fixesa semblen ferir- vos i en mig del confós mormoleig que ja am l' en- tonació denota la befa.

En el cantó de la plaça i l carrer de l' iglesia o sigui al davant de la botiga de robes d' Pau ja no s' hi enquibia ningu més. En Pau se recalca a la porta am la deria de criticar bó i somrient per les xabanacades i acudits de la colla de burletes que a bon hora ja s' ensenyoriren d' aquell lloc envejat. A primera fila, tot cofoi s' hi destacava, s menut Bolets: un infeliç de mirada llastimosa, vermell de cara. Començaren els de darrera a clavar-li fortes clatellades. —No comenxem pas o xinó rebereu, deia ell am veu afemellada dirijint-se a un home d' aire sorrut qui ni menys s' havia adonat d' ell. I a l' instant mateix que girava la testa una catxeta li feia tornar a lloc.

—Maleit siga, que os faig re, jo?

—Menut que ja estás brut? eridava un am veu estrafeta.

El nunci presentant-se de sobte am la corneta i un paper va estalviar an aquell bojet inltes trom- pades. Al embocar l' instrument esclafiren el ba- docs forta riallada, i l' home que ja havia inflat les galtes tingue que somriure i rependre nou halé, puig també ell fou invadit dels alegrois de la gen- tada.

Els curiosos comensaven a despacientar-se. «Aixó es rifar-se de nosatros, coi. Es que s' avia Rita te sa perruca feta mal bé i ara li están endegant.»

Passá un home tot vestit de vellut, amb ample barret al cap i a la má revingut gaiato i arribant a mig de plaça, encarant-se am tot-hom, am veu en- rogallada cridá: *Plata i oro quién vende?*

—Amagueu ses gallines.

—Ja tenim es mal temps a sobre.

—Que será pedregada mestre?

—Ara, ara venen, se sentí per tot arreu.

Si qu' es veritat, ja son a ca 's barber.

Se feu un silenci general, després d' una reme- nadiça de colzes i cames com si tots e's especta- dors cerquessin la positura més escaienta pera po- guer apreciar els detalls sens cap molestia. Pels ulls extremadament oberts s' hi abocava tota llur curiositat.

Obrien la marxa n Mateu de bracet am sa filla. En Mateu portava americana i gorra i la pubilla, elegantíssim vestit de seda negra i vel blanc. Am- dós empassegaven sovint, tal era la turbació que encongia llurs esperits ja sotraquejats per aquell fet inesperat. Semblaven avergonyits de la sort que se ls hi entrá a la casa oferint goigs inconeguts. Passar per les haquetes, vestida ja la Antonia de senyoreta ls hi era torturador suplici i en llur mi- rada baixa i temerosa hi mostraven l' afany de ro- mandre humils.

A la comitiva hi figurava tota la plana major de l' encontrada i fins una colla de joves elegantís- sims de Barcelona, vinguts a posta pel casament.

Els barrets de copa ben allisats i lluent se bar- rejaven amigablement am les gorres; els senyors prisats i am mans enguantades alternaven com a bons companys amb els mariners colrats de cara i

ensenyant les fortes manaces endurides pel treball.

Totes les mirades se dirigiren vers el nuvi, aquell xicot magristó, palit que lluí a l'frac amb l'aire després i agradós de qui està acostumat a portar-lo.

En aquell moment finia per complert la vida de crápula en la que s'hi enfonzà platxeriosament tan bon punt se feu amo de les grans riqueses heredades, enmatzinant aixís la seva ànima maculada per tots els estigmes de! vici. Per ses luxurioses volicions no sorgia may fre; oferint escándols inaudits se desbordaven i extenien per tota la rodalia a l'igual que una riuda salta de son llit pera esparmar-se i enllotar els conreus que la vorejen. Noia que festejava l'hereu era rebu jada pels homes com una flor marcida. L'esguart s'ól d'aquell home tacava i malgrat aixó eren infinides les flors que s'oferien, éssent a poc rebregades i perdent prompte l'encís que les avalorava.

Na Esperança, la mare de la nuvia, alarmada posá l'crit al cel al adonar-se de que a sa filla li havia tocat el torn d'asser tacada per aquells esguarts lascius i prengueren radicals mides pera que aixís no fos, mateix que si se tractés del dimoni en persona. I arribaven fins al punt de tenir-la entafurada en llur casa pera que no s'engresqués amb les postures i ximpleries que feia l'hereu sigui anant en cotxe de quatre cavalls, sigui montant un briós corcer de sanc bullenta que a la més lleugera esperonada s'encabritava follament assainant com si s'planyés de punyenta ferida.

Com més resistència oposava la familia den Mateu, més persistenta i perfidiosa devenia la volició d'en Soler. Per primera vegada en sa vida li negaven una cosa; se sentia esperonat al topar-se amb fruita proibida. I en son anel vivíssim d'esborrar per complert la repugnancia que inspirava an aquella bona gent humil, se retragué força de les disbauxes que feia am sos companys qui l'seguien sempre amb el cap cot com un esbart de servos. Un dia, no poguent ja sofrir aquell incontenible estat d'indecisió se presentá a la casa dels pescadors amable, somrisent i amb entonació dolça i afable parlar els hi demaná la noia per casar-s'hi. I'l poble sen escruixí i per xó'l poble badava desmesuradament els ulls intensament corprés per aquell espectacle mai vist.

Destinat als convidats guarniren en l'iglesia ún clós, però l'empenta avassalladora de la gentada imponent va mig desfer-lo a pesar dels renys i de les grapades que donaven l'escolá i n'Agustí, l'company inseparable del nuvi, l'xicot llest que am sa palica i son art traçut se deiseixia de qualsevol compromís i que actuava aquell jorn de mestre de cerimonias. Era l'hufó que a ses ordres tenia sempre l'hereu Soler mercés a convidades i presents. Ell no pagava mai res, però tenia obligació de riure si riure volia en Francesc i d'empaitar a qualsevol dona per honrada que fossi aixís ho desitjava l'gran senyor. Tot ho sabia fer i de tot parlava, re-

flectint sempre en ses idees l'aire festiu que de sa persona extranya s'irradiava. Més en aquella ocasió solemniat se revestí de serietat escaienta, lluint tot cofoi la levita que havia pagat el nuvi. Vermell de cara engrapava sens mirament a les dones trapaceres i repartía catxetes a la mainada que s'esmunyía ràpidament per entre les comes dels concurrents.

Movent els braços com si fossen palitroques i esbufegant com un duffi, atravessá tota la capella del Sagrament aon se celebrava la cerimonia pera anar a avisar a l'organista que toqnès la marxa nupcial del Lohengrin. En la tribuna que dona a la capella vegé a una colla de senyoretas i veies tafaneres que llambregaven als nuvis per la reixeta, preocupant-se de si el nuvi ans de començar la missa ja s'picava l'pit i que de reull mirava a la noia pera sapiguer quan havia d'agenollar-se. «Quins homes. Mare de Deu, jo no sé com no sen donen vergonya. Te ara se senya. I ara fa sanctus».

Al final de la cerimonia n Mateu abraçá a son gendre, plorant com una criatura i exclamant en veu alta: Ten emportas un troç de sa meua vida perque era sa nina des meus ulls.

A la sacristia tot foren encaixades i abraços, enhorabones i felicitacions.

Sens adonar-sen ningú, ls nuvis fugiren a tota pressa com si ls perseguissin: ell, amb el somris de qui està prompte a satisfer intensos desitjos llarc temps continguts, la Antonia, empassant a cada pas am la remaleida qua.

Tots els badocs havien représ els sitis d'observació guaitant amb avidesa aquella xamosa parella que passava ràpida com un llamp.

--Ai es probissó si no te oli per una nit, deia una comare.

--Ella si que dóna enveja tan grassa i guapassa, pero ell si s'fondrá com una candela, afegia un'altra.

---Peró n té molts de picats, cridava un.

De sobte va sentir-se un xiscle de dolor esgarri-fós, se vejeren corredices per tot arreu, s'arremoliná la gent encuriosida en una cantonada, se desfeu la comitiva del casament i pocs minuts després dos homes portaven a pes de braços el cos d'una donzella que s'havia desmaiada topant en sa caiguda contra l'caire d'una porta on romangué estabornida.

---Qui es?

--Es la petita de na Teresona.

---Anen per un metje.

---Sembla morta!

I en el xiuxiueig reservat que com rondinar de mosques s'extenia en tots els rotllos amb expressió astorada de gran misteri, anava passant la trista nova com una ratxa feridora.

Les veus, trencades per la emoció, mormolaven: Está embaraçada.

MIQUEL ROGER I CROSA.

Les flors diminutes

*Petites, atassades, am singulars aromes
s'escapen de llurs mates am matinal somris...
ses perles de rosada son d'un color blavis
o be d'un blanc boirós com un volar de plomes.*

*Tot-just se van moguent am llurs pupiles somes
per esgranar un càntic com plor anyoradis...
Les diminutes flors tenen un bell encís
mirant l'últim estel que van fonguent les bromes.*

*En els colors de l'alba el jorn s'es revelat,
xamosos poncellóns per tot han esclatat
que aromatisen l'aire de les flors diminutes*

*am flaires més intenses, am més gentil posat ...
... Del somniós poeta el cor ha tremolat:
les flors, que comparances al pensament li han dutes!*

MARÍA G. BASSA ROCAS.

PRESENT

*Vos m'heu deixat una impressió profunda
d'una vida serena i reposada:
d'un bell desig mon ànima s'inonda
quan vos sento parlar tan inspirada.*

*Encomaneu a tot lo que ús circonda
la frescor lluminosa d'una aubada;
causa lo vostre sensació tan fonda,
qu' un no sab si s'ou dona o si sou fada*

*Vostre màgic encis cantar voldria
si em mirés am bons ulls la Poesia,
alenant-me a oferir-vos el méu cant.*

*Si després d'escoltar-vos, una enveja
fa tornar-me ambiciós i m'neguiteja,
es no' esser un poeta com el Dant.*

ENRIC BOSCH I VIOLA.

ESPLAIS

(Fragment d'una lletra.)

... I les vostres cartes amic meu, també m'plaurien; aquesta es la principal causa perquè ara us escric, puig sé que s'ou prou caricatiu pera que en recompensa d'aquets gargots m'envieu un xic d'aliment per l'ànima, que be prou el necessito allunyat de la Patria i embolcallat com estic d'eterna prosa...

No ho mireu pas si vos escric o no: ¡si visquessiu com jo, sabrieu lo molt que s' necessiten les cartes dels més estimats que a un el venen a desensopir de la nyonya en que tenim postrat l'esperit!

Moltes vegades he desitjat la solitud; la vida del monjo tancat en sa celda, rodejat de llibres m'atreia; fa poc que deia que un hom enlloc se pod avorrir, puig tot en aquesta vida se presta a l'estudi; pero no pensava, que sol, sense poguer comunicar les impressions rebudes en l'estudi, consevol que éll sigua, tinent de mal-pair les ideies suggerides dels sentiments rebuts, al cap i a la fi un arriba a defallir, i encara que veu necessaria la vida de l'ànima, encara que la creu indispensable se deixa abatir perquè veu que molt se trigará en poguer rebre els beneficis d'aquets trevais morals.

Les ideies d'avui, els sentiments que avui m'animen ja mai més tornaran; es moren a dins i produeixen un malaltia moral que va traient poc a poc la vida de l'ànima, igual, igual que les del cós que també li treuen la vida.

¡Cuantes vegades a un, per cualsevol cosa, li venen les rialles als llavis o bé s'ha de riure com un ximplè, o que sen torni aquest esclat cap a dins a morir-s'hi i enmalaltir l'ànima!.....

L'anyorament, amic meu, ja es com vosaltres, els poetes, soleu pintar-lo.

El mal de l'anyorament no es agut, no es pas violent, tot al contrari; un hom no sen adona, es un dolor somort que poc a poc va treient la vida, va corsecant-nos. I si som prou forts pera suportar-lo es que l sentiment va desapareixent de nosaltres perquè l cor ja no té la vida d'avans; l'aire materialisat que un respira li don una vida esquifida de ser inferior. Sort de les espurnes que del foc de la llar arriuen sovintet cap an aquestes terres llunyanes pera vivificar-nos, que elles son les úniques que aconsolen als que patim el mal de l'anyorament!.....

Ja m varen dir aquells bons amics de que parleu, que havien estat per lla dalt a últims d'ivern.

Si men vaig recordar els dias de passat Sant Jaume de la passejada per aquells indrets de les Guilleríes! Creieu-me que ls tindré sempre ben presents aquells dies en que tan vaig gosar!

Adeussiau, volgut amic! Penseu que unes ratlles vostres poden servir-me de molt, allunyat com visc de la Patria... No feu pas com jo que tant he trigat a escriure-vos....

FLORENCI CARRERAS.

Les fades del Puig de Sonric

NOCTURN

Les últimes clarors del cap-vespre s'estenien misterioses per les fondalades de la petita vall enclosa entre-mig dels turons de la serralada; tan sols els cimals de les muntanyes recullien alegrois els crapitxosos tornasols de la llum esmortuida del crepuscol vespertí que vers Ponent irradiava inimitables tints, enveja i desesperació dels pintors que trasladen al llens les hermoses perspectives d'aqueixa suprema Artista que s diu Natura; font inagotable de bellesa i espill límpit i seré de totes les humanes creacions.

Cendrosa boirina s'aixecava de la mar propera que poc a poc anava enlairant-se desde els fondalars del terror fins els cims inacessibles de la abrupte serrera, desplegant son immens mantell fresquívol i vaporós.

La vila de Bagur, am ses casetes blanques com ales de gavina, arrupida als peus del vell castell senyorial esmicolat i fet a runes per obra dels segles, restava esllanguida i plorosa atapaída per la boira que deballava del Puig de Sonric, centinella solícit que jorn i nit la vetlla.

No gaire lluny, allà en el fondal d'Orient ont am les blaves ones s'enmirallen les gentils platjotes de Furnells i Aigua-Blava, la mar planera, amansida i joguina, remorejava dolcement, humitejant am blanca espuma els penyalars altius de la bravía costera.

I la nit s'atansava; i la boirina cendrosa se anava espessient, estenent arreu la gotellada fresquívola qu' esmaltava de líquides perles vinyes i conreus, planuries i montanyes, ensemps que s'arreglegava impulsada per l'oreig envers les blanques serreres de la llarguera platja de País.

La boira a claps coronava el gegantí sobirà de la serra, l'enlirat Puig de Sonric que ofería a voltes el més artístic aspecte; son cim majestuós i atrevit lluía de tan en tan hermosa diadema que s' espargía en breu pera tornar al cap de poc a reapareixer engarlandant altra volta sa punxaguda cresta.

¡Que n' eren de bonics aquells canviants!
Assegut desobre una rústega pedra d'un turonet proper, jo m' extasiava contemplant-los, veient les volubles i capritxoses formes que prenía la boirina mentres la pensa somniadora s'enlairava pujant amunt, amunt, per l'espai infinit atravessant febrós en ales de la fantasia les regions dels aucells.

Una dolça melangía serena i plácida me feia sentir la recança de veure com anaven perdent-se poc a poquet les derrerres clarors del día.

També aleshores, un altre cuadro tan encisador com aquell s' ofería a ma vista.

La lluna eixia pausadament d' entre-mig de les ones rojenca i riallera esquintsant els vaporosos plécs de la boirina que s'allunyava avergonyida de son feble poderiu per'anar a amagar-se dintre les boscuries, gorcs, i fondalades; i en l'expressió sarcástica del cercle rodó de sa corona, semblava com si fés burla de l'intrús qu'espiava son quefer en tan anava enlairant-se indiferenta creuant son camí per l' infinita volta.

I ls somnis i deliris de ma pensa ardida, creuaven amb élla les regions siderals, aquell espai sens fi, bo i resseguint els arreplecs de la boirina que fugía.

De sopte, i quan mes cap-ficat estava en aquella muda contemplació, vegí quelcom de estrany, assombrós, casi inverosímil.

Jo no sé si l que vegí fou insomni produït per mon estat febrós, o si realment fou positiu i verídic.

Vaig veure que, dels fondals del Puig de Sonric i entre els arreplecs de la boira, se destacaren unes masses informes i vaporoses que á intervals prenien estranyes formes i peregrins perfils ensemps que divagaven pels sotals mogudes pel suau ventijol de la marinada. Aquelles vaporoses visions transformant-se gradualment arribaren a adquirir humanes formes d'artística bellesa fins a semblar-se per complert a les fades del bosc i princeses encantades de que ns parlen les llegendes.

¿I perquè nó? ¿perquè no podien esser-ho elles també?

Quan més embadalit estava guaitant aquell fenomen tan rar que m feia tenir torbada i confosa l'ànima, esperimentant sensacions desconegudes impossibles de descriure-s, vegí com s' atansaven vers a mi aquelles temptadores fades lliscant lleugeres pel damunt l'humit materrám i el roquicer del Puig, que fregaven am llurs blanques i vaporoses túniques, soltes al vent com llurs ondulants cabelleres.

I s' atansaven, s' atansaven sense remors vers a mi que, am l'ànima esporuguida i sens alenar sisquera, amb una estranya barreja de curiositat i de temença les esperava estátic i aturallat assegut demunt la rústega pedra del turó proper; un feble tremolor recorria mon cós quant més s'apropaven i un nús lligava ma llengua.

I passaren.. pasaren tan frec a mi que vaig distingir perfectament els rostres encisadors d'aquelles temptadores fades que m semblaven tristes i malincóniques i fins creguí oure débilment qualche sospir planyívol que llen-saren al pasar a mon costat i... ¡qui sap, si la

mullena de mon ropatje esponjós fou degut al regalim de llàgrimes que deixaren caure al passar....!

I s' allunyaren, s' allunyaren Puig amunt aquelles blanques i gentils donzelles de seductores formes i embaumat alé, fins arribar a les crestes dels cimals del Sonric.

Allí dalt, van replegar-se en confós torbellí, i ballant una mena de dança s' esvaïren com fumerola per els ignóts confins del firmament.

La lluna deixava caure a plom sos raigs argentins que riellaven platejats estels sobre la mar dormida; i l'humitós terrer encatífat de murtres, garrigues i ginesteres quin verd fullám lluía joiós preuat ruixim diamanti que omplenava l'aire de odorífics perfums; el silenci imponent, absolut i misteriós que regnava, sols era interromput a claps per el porúc i monóton crit de l'óлива que niava en les esclertes del enrunat castell que, altre temps fora senyor de vidas i hisendes i que ara sos derruits murs son presa d'eures i parietaries.

Sota séu, en el fondolar, jeia la vila de Bagur am ses casetes blanques com ales de gavina, arrupida i melindrosa formant estrany contrast am la negror de son vell campanar que atreuit i orguillós aixecava sa punxaguda cúpula com si volgués desafiar el poderiu de son geganti rival, l'enlairat Puig de Sonric.

AMARANT GALLART.

DELS MESTRES

MONTESQUIEU

La llei, en general, es la raó humana, en tant qu'ella governa tots els pobles de la terra; i les lleis polítiques i civils de cada nació no deuen esser més qu'els casos particulars en els que se aplica aquesta raó humana.

Les lleis deuen esser d'aital modo propies al poble pel quin son fetes, qu' es un etzar molt gran que les d'una nació puguin convenir a un'altra.

Cal que tinguin relació am la naturalesa i el principi del govern establert, o del que s' vol establir, sigui qu' elles el formin, com fan les lleis polítiques, sigui qu' el conservin, com fan les lleis civils.

Les lleis deuen relacionar-se amb el físic del país, amb el clima, gelat, ardent o temperat, am la qualitat de la terra, sa situació i sa grandaria; amb el genre de vida dels pobles, agricultors, caçadors, o pastors: deuen referir-se al grau de civilitat que la constitució pot permetre, a la religió dels habitants, a llurs inclinacions, a llurs riqueses, a llur nombre, a llur comerç a llurs costums a llurs maneres d'esser.

(De «L' esprit des lois»)

Papellonejant-me

Era tot dolç el capvespre.... l'aclucar-se de la llum del cel... el reculliment de les aus... la sinfonia de la nit propera... la primera sensació dels somnis de la nit....

Recolzat en l'herba, an aquesta sensació dels somnis de la nit s' hi enllançava la de tot el dia, més ben dit, la d' aquella tarde: aquell encantament que m' havia embadalit mirant al blau del cel puríssim aquells encantats nuvols blancs que no s' movien, i aquell estol de papellones blanques que baixaven dels nuvols i m' envoltaven, i quiscuna m' deia quelcom a l'orella, i totes me parlaven de felicitat en la terra, de que tot era blanc, tot puresa i sense màcula; que les lluites finien am les ambicions que s' marcien entre ls homes; que llurs cares espolsaven l'expressió de la pena, de l'odi, de l'enveja, i s' cobrien d' un plácit somriu-re....

I anaven voltant les papellones, i parlant-me seguidament entre unes i altres de felicitat en la terra: que ls pobres ja no patien, els rics despreciaven la vanitat i l'luxo irritant; els governs miraven amb amor an el poble, que ls beneïa, i no pensava en cap més govern del que tenia, perquè era bó. La muralla de l'or que fa de defensa i separació del pròxim, s' havia enderrocat, i s' era tornada en esglaons per on pujaven els d' a baix qu' eren ben rebuts dels d' a dalt del benestar. I tot el mon, dant-se les mans, caminaven sempre avant, reien junts i també s' aixugaven les llàgrimes els dies de tempesta i de dol....

Les passions sofrien guerra a mort, tot-hom lluitava i vencía al capdevall, i les dominava regint-les bé, fent-les esclaves i no senyores, sent-ne ls homes els senyors. I a l'acallar-se l' bramul desordenat de les passions, sorgia l'eco enlaire d' harmonies celestials, de la veu del Déu Creador, i tot-hom aixecava la vista al cel, i caminaven alegres i sentien l'escalf d' una flama eterna, de la amor de tot entrelaçat am l'etern, am Déu, principi i fi....

.... I les papellones havien volat i desaparegut, i vaig obrir els ulls que se m'havien clos: estava sol, i començava dolç el capvespre, i sortien a poc les estrelles, papellones més llunyanes que també parlen de felicitat... de la de més enllà....

ARTUR GIRBAL I BALANDRU

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

Botet y Bladó

38 - CALLE BOQUERIA - 38

BARCELONA

GRAN SURTIDO

— en —
generos de punto

MANTAS DE VIAJE

PAÑOLERÍA
en seda é filo

NOVEDADES PARA CABALLERO Y SEÑORA

Los remedios homeopáticos que el
Dr. FUREST emplea para tratar á
los enfermos TIFÓDICOS, son:



SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y BELLADONA



CLINICA FUREST Teléfono GERONA
—207—

Francesc Marull. - Palamós

Representacions i Comissions

Agent de Segurs

Contra - Incendis,
Marítims



i de Vida

Suscripcions a periodics

i Comers de llibres



Admissió de encàrrecs

de treballs d' imprenta

i d' encuadernació

Venda d' objectes

per a la fotografia

TEODOR NICOLAU

PLATEJADOR i DAURADOR

Se restauran objectes de metall per deteriorats qu' estiguin, com son aparatos de gas i ob-
jectes de luxo daurats, platejats ó broncejats.

Reparacions o soldadures de metall i plata.

Especialitat en platejar cuberts. (SE GARANTEIX SA LLARGA DURACIÓ).

Se restauran objectes d' iglesia.

Se daura i plateja al foc i al Galbano-plastic.

SE GARANTEIX LA CONSERVACIÓ dels banys donats en els aparatos de llum dels
cafés i casas particulars.

Pera els encarrecs dirigir-se al carrer de les Botines, 6, Pala-
frugell, casa J. NICOLAU, encuadernador.

FUMADORS



PER CONSERVAR
I SALUT

Fumeu e' paper SIMÓ

Bierge y Casals

Rech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS,
QUESOS
Y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogrífics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FUL-
LLATS, MODERNISTES, HEROES, AD-
METLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capses de totes mides amb
assortit de classes.

LA BISBAL

Plaça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 = Pujada al Castell = 2 * FIGUERAS